

STOJIMO Į EUROPOS SĄJUNGĄ
KONFERENCIJA
– MOLDOVOS RESPUBLIKA –

Briuselis, 2026 m. birželio 12 d.
(OR. en)

AD 19/26

LIMITE

CONF-MD 2

STOJIMO DOKUMENTAS

Dalykas: EUROPOS SĄJUNGOS BENDROJI POZICIJA
– 1 grupė. Pagrindiniai principai

STOJIMO DERYBOS

Moldovos Respublika

ES BENDROJI POZICIJA

(Moldovai pateikus derybinę poziciją AD 17/26 CONF-MD 1)

Derybų skyrių grupė: 1

Pagrindiniai principai

Įskaitant: „Demokratių institucijų veikimas“, „Viešojo administravimo reforma“, 23 skyrius „Teisminės institucijos ir pagrindinės teisės“, 24 skyrius „Teisingumas, laisvė ir saugumas“, „Ekonominiai kriterijai“, 5 skyrius „Viešieji pirkimai“, 18 skyrius „Statistika“, 32 skyrius „Finansų kontrolė“

Ši Europos Sąjungos pozicija grindžiama jos bendrąja pozicija, skirta Stojimo konferencijai su Moldova (AD 11/24 CONF-MD 2); joje remiamasi Stojimo konferencijoje patvirtintais derybiniais principais, visų pirma:

- tuo, kad bet kuri Moldovos arba ES pareikšta nuomonė dėl konkretaus derybų skyriaus nedarys poveikio pozicijai, kurios gali būti laikomasi dėl kitų skyrių;
- tuo, kad derybose dėl konkrečių skyrių pasiekti susitarimai, net jei jie yra daliniai, negali būti laikomi galutiniais tol, kol nėra pasiektas bendras susitarimas dėl visų skyrių,
- ir Derybų programos 5, 11, 12, 32, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 49 ir 51 punktuose nustatytais reikalavimais.

ES skatina Moldovą toliau derinti savo teisės aktus su ES *acquis* ir tęsti jų veiksmingo įgyvendinimo bei vykdymo užtikrinimo procesą ir apskritai dar iki stojimo plėtoti ES politikai ir priemonėms kuo artimesnę politiką ir priemones.

ES pažymi, kad savo pozicijoje (AD 17/26 CONF-MD 1) Moldova pripažįsta 2026 m. birželio 3 d. galiojusią ES *acquis* pagal 1 grupę ir kad Moldova bus pasirengusi ją įgyvendinti ne vėliau kaip jos įstojimo į Europos Sąjungą dieną.

1. Demokratinių institucijų veikimas

ES pažymi, kad Moldova savo konstitucinėje santvarkoje padėjo **demokratinės valstybės** pamatus ir toliau stiprina savo demokratines institucijas. ES laikosi nuomonės, kad teisinė ir institucinė sistema yra palankios demokratinių rinkimų rengimui. ES ragina Moldovą atsižvelgti į likusias ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro rekomendacijas ir tęsti suderinimą su ES teisės aktais, tarptautiniais ir Europos standartais. Pagrindinės sritys, kuriose reikia patobulinimų, apima teisės aktus, susijusius su politine reklama ir žiniasklaida rinkimų kampanijų metu, visų pirma internetinę žiniasklaidą reglamentuojančią teisinę sistemą bei priežiūros mechanizmus ir žurnalistų apsaugą nuo bauginimo ir išpuolių. ES atkreipia dėmesį į tai, kad pastarojo meto patobulinimai, susiję su politinių partijų ir kampanijų finansavimu, padidino bendrą skaidrumą. Reikia toliau dėti pastangas, be kita ko, stiprinti Centrinio rinkimų komiteto gebėjimus ir didinti jo išteklius. ES atkreipia dėmesį į Moldovos planus stiprinti savo rinkimų atsparumą užsienio šalių kišimuisi, daugiausia dėmesio skiriant kovai su pinigų plovimu ir kampanijų finansavimo reguliavimui.

ES pažymi, kad sustiprintas Moldovos **parlamento** vaidmuo. ES pabrėžia, kad reikia toliau dėti pastangas, kad būtų padidintas skaidrumas, atskaitomybė, sąžiningumas ir bendras veiksmingumas. Tai apima nepriklausomų institucijų vykdomos parlamentinės priežiūros įdirbio didinimą ir užtikrinimą, kad laiku ir visapusiškai būtų skelbiama apie parlamento veiklą ir sprendimus, taip pat įstatymų projektus ir susijusius dokumentus. Priėmus Parlamento organizavimo ir veiklos kodeksą, taip pat etikos taisykles, toliau bus gerinamas veiksmingas parlamento veikimas ir jo narių integralumas.

ES pabrėžia, kad apskritai yra sukurta **pilietinės visuomenės organizacijų** teisinė, reguliavimo ir institucinė sistema. ES atkreipia dėmesį į tai, kad Moldova planuoja užtikrinti veiksmingą pilietinės visuomenės organizacijų ir žmogaus teisių gynėjų apsaugą, be kita ko, suderindama teisės aktus su ES *acquis* strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo (SLAPP) srityje. ES pabrėžia, kad svarbu toliau dėti pastangas siekiant pagerinti viešų konsultacijų procesų kokybę ir skaidrumą, kad jos būtų sistemingesnės ir prasmingesnės.

2. Viešojo administravimo reforma

ES pažymi, kad viešojo administravimo reformos **strateginės programos** srityje Moldova yra užtikrinusi dalinį suderinimą su ES standartais. ES ragina Moldovą stiprinti esamą programą stebėsenos, ataskaitų teikimo ir priežiūros mechanizmų, taip pat finansinio tvarumo srityse. ES taip pat ragina Moldovą gerokai prieš šiuo metu numatytą laikotarpio vidurio peržiūrą atnaujinti savo strategiją atsižvelgiant į naujausią EBPO/SIGMA atliktą viešojo administravimo reformos vertinimą ir į tai, kad priimtas Moldovos ekonomikos augimo planas.

ES pažymi, kad **politikos formavimo ir koordinavimo** srityje Moldova yra iš dalies užtikrinusi suderinimą su ES standartais. ES taip pat pažymi, kad pagrindiniai iššūkiai yra susiję su politikos formavimo, susijusio su stojimu į ES, integravimu į bendrą valdžios sektoriaus planavimą, aiškiu užduočių paskirstymu tarp centrinės vyriausybės ir ministerijų ir ministerijų gebėjimų sistemingai prižiūrėti politikos įgyvendinimą ir reguliariai vykdyti konsultacijas bei sprendimų priėmimo procedūrose vadovautis įrodymų grindžiamu požiūriu stiprinimu. Kad būtų sumažinta rizika, susijusi su tuo, kad apskritai ES teisės perkėlimas į nacionalinę teisę vyksta labai sparčiai, ES ragina Moldovą dėti pastangas sistemingai stebėti neseniai priimtų teisės aktų įgyvendinimą ir užtikrinti, kad nebūtų pakenkta teisėkūros kokybei ir suinteresuotųjų subjektų pasitikėjimui.

ES pažymi, kad **valstybės tarnybos žmogiškųjų išteklių valdymo** srityje Moldova yra iš dalies užtikrinsi suderinimą su ES standartais. ES pabrėžia, kad reikia stiprinti bendrą nuopelnais grindžiamo ir skaidraus įdarbinimo konkurso būdu ir karjeros raidos struktūrą. ES taip pat pabrėžia, kad įgyvendinant pagrindinę reguliavimo reformą daugiausia dėmesio reikia skirti griežtam pareigybių valstybės tarnyboje klasifikavimui ir teisinės sistemos, taikytinos viešosioms agentūroms ir įstaigoms, fragmentacijos mažinimui. Turi būti aiškiai apibrėžtos ir įtvirtintos aukščiausio rango vyresniųjų valstybės tarnautojų pareigos žmogiškųjų išteklių valdymo procesuose, užtikrinant, kad įdarbinimas, paaukštinimas, perkėlimas ir atleidimas būtų vykdomi skaidriai, objektyviai ir remiantis nuopelnais, ir kad būtų įdiegta stabili, tvirta ir skaidri darbo užmokesčio pakopų struktūra šiems procesams remti.

ES pažymi, kad **organizacijos ir atskaitomybės** srityje Moldova yra užtikrinsi menką suderinimą su ES standartais. ES ragina Moldovą įtvirtinti įgyvendinimą, kad būtų užtikrinta viešųjų institucijų atskaitomybė nepriklausomų priežiūros institucijų, taip pat atskirų skundų teikėjų atžvilgiu. ES pažymi, kad Moldova kol kas nėra suderinusi savo teisės aktų su ES teisės aktais, kuriais reglamentuojamas valdymo sistemų sąveikumas ir skaitmeninių paslaugų tarpvalstybinis teikimas, o **paslaugų teikimo** srityje suderinimas su ES standartais yra įvykdytas iš dalies. ES pabrėžia, kad reikia gerinti bendrą e. valdžios veiksmingumą, visų pirma dėl mažos gyventojų, kurie yra aktyvūs naudotojai, dalies. ES taip pat pabrėžia, kad svarbu toliau remtis gera pradine pažanga, Moldovoje padaryta teikiant į naudotojus orientuotas viešąsias paslaugas pasitelkiant vieno langelio principu veikiančią sistemą, visų pirma taikant patikimą kokybės valdymą, kad būtų užtikrintas kokybiškų paslaugų teikimas visoje šalyje. ES pažymi, kad Europos sąveikumo sistema iš dalies suderinta su ES standartais viešųjų finansų valdymo sistemos srityje, nes veikia tvirta teisinė ir institucinė sistema.

ES pažymi, kad **viešųjų finansų valdymo** srityje Moldova yra iš dalies suderinusi nuostatas su ES standartais, ir kad Moldovoje veikia tvirta teisinė ir institucinė viešųjų finansų valdymo sistema. ES ragina Moldovą teisės aktų įgyvendinimą užtikrinti praktikoje ir didinti savo gebėjimus siekiant užtikrinti skaidrų ir veiksmingą viešųjų lėšų naudojimą. ES pabrėžia, jog svarbu, kad Moldova stiprintų savo vidutinės trukmės laikotarpio biudžeto sistemą bei teiktų patikimas finansine prognozes ir didintų institucinius gebėjimus veiksmingai stebėti fiskalinę riziką. ES ragina Moldovą sustiprinti savo viešųjų investicijų valdymą laikantis bendros projektų sistemos požiūrio. ES prašo Moldovos stiprinti savo viešųjų finansų valdymo administravimo žmogiškųjų išteklių pajėgumus, kad būtų užtikrintas ES finansavimo išmokėjimo veiksmingumas ir padidintos Moldovos fiskalinės pajamos. ES ragina Moldovą didinti biudžeto proceso skaidrumą ir priežiūrą, visų pirma užtikrinant, kad laiku ir reguliariai viešai būtų teikiami fiskaliniai duomenys pagal visus valdžios sektorius subsektorius, laikantis EPI 2010 m. reikalavimų. ES ragina Moldovą įsteigti nepriklausomą fiskalinę instituciją, kad būtų užtikrintas ir stebimas šalies fiskalinės politikos laikymasis.

3. 23 skyrius. Teisminės institucijos ir pagrindinės teisės

ES pabrėžia, kad Moldovos teisinė ir institucinė sistema yra iš dalies suderinta su ES *acquis* ir atitinkamai Europos standartais, kiek tai susiję su **teisminių institucijų veikimu**. ES palankiai vertina vykstančius kandidatų į aukščiausio lygio teisėjų ir prokurorų pareigas plataus užmojo tikrinimo procesus, kuriais siekiama stiprinti teisingumo sistemos **nepriklausomumą**, nešališkumą, atskaitomybę, veiksmingumą ir profesionalumą. Moldova turėtų toliau daryti didelę pažangą šioje srityje, toliau pasinaudodama ES finansavimu.

ES pažymi, kad Moldova turi teisinę ir institucinę sistemą, kuria užtikrinamas tvirtas **atskaitomybės** reguliavimas, tačiau reikia tolesnių patobulinimų siekiant suderinti drausmines nuostatas visose teisminėse institucijose ir užtikrinti jų įgyvendinimą. ES pabrėžia, kad Moldova turėtų toliau daryti pažangą ir parodyti svarių rezultatų, kiek tai susiję su nuolatine atskaitomybe ir sąžiningumu teismų sistemoje visais lygmenimis. ES prašo Moldovos toliau stiprinti savivaldos organų, Aukščiausiosios magistratų tarybos ir Aukščiausiosios prokurorų tarybos bei jų specializuotų kolegijų gebėjimus, kokybę, skaidrumą ir veiksmingumą. Turi būti užtikrintas nuoseklus, skaidrus, nepriklausomas, konkursais ir nuopelnais grindžiamas teisminių ir prokuratūros organų pagrindinių patikrintų narių skyrimo procesas. ES pabrėžia, kad Moldova turi stiprinti prokurorų procesinę autonomiją, be kita ko, užtikrindama veiksmingą skundų dėl hierarchinių nurodymų ir persikirstymų mechanizmą, ir stiprinti atsitiktinio teisėjų ir prokurorų bylų paskirstymo sistemą laikantis Europos standartų. ES palankiai vertina tai, kad Moldova neseniai atnaujino konstitucinių procedūrų teisinę sistemą, ir prašo Moldovos užtikrinti jos įgyvendinimą laikantis Europos standartų.

Teisinės ir institucinės sistemos pakeitimai pagerino teismų sistemos **kokybę**, ir ES pabrėžia, kad reikia nuosekliai užtikrinti teisę kreiptis į teismą, teisingumo kokybę ir veiksmingą vykdymą. ES prašo Moldovos užpildyti laisvas darbo vietas ir parengti teisminėms institucijoms skirtas žmogiškųjų išteklių strategijas, į kurias būtų įtraukta visapusiška atlyginimų reforma. Tikimasi, kad bus įgyvendinti teismų ir prokuratūros žemėlapiai, padaryta pažanga skaitmenizacijos srityje ir gerinamas Nacionalinio teisingumo instituto veikimas, laikantis TAIEX tarpusavio vertinimo rekomendacijų. Kalbant apie **veiksmingumą**, Moldova turėtų sutrumpinti teismo proceso trukmę, pagerinti bylų išnagrinėjimo rodiklius, sumažinti susikaupusių neišnagrinėtų bylų skaičių ir skatinti naudoti alternatyvaus ginčų sprendimo mechanizmus.

ES pažymi, kad Moldovos **kovos su korupcija** teisinė ir institucinė sistema yra iš dalies suderinta su ES *acquis*. Moldova turėtų užtikrinti pakankamus specializuotų kovos su korupcija institucijų ir kitų atitinkamų institucijų, atsakingų už kovą su korupcija, institucinius pajėgumus, stiprinti jų nepriklausomumą ir tarpinstitucinį bendradarbiavimą. ES atkreipia dėmesį į Moldovos planus toliau stiprinti kovos su korupcija teismų ir baudžiamojo persekiojimo sistemas laikantis ES standartų, be kita ko, įsteigiant specializuotas kovos su korupcija grupes. ES pabrėžia, kad Moldova turi daryti tolesnę pažangą siekiant svarių rezultatų tiriant korupcijos bylas, vykdant baudžiamąjį persekiojimą dėl jų ir priimant galutinius apkaltinamuosius nuosprendžius jose, visų pirma aukšto lygio korupcijos bylose. Be to, Moldova turėtų pademonstruoti patikimą ir nuoseklią praktiką, pagal kurią pradedami lygiagretūs finansiniai tyrimai, įskaitant turto areštą ir galutinį konfiskavimą. Kalbant apie įgyvendinimą, Moldova turi daryti tolesnę pažangą kovos su nebaudžiamumu ir deoligarchizacijos srityse. ES prašo Moldovos toliau stiprinti korupcijos prevencijos sistemos koordinavimą ir veiksmingumą, be kita ko, sistemingai ir veiksmingai atsižvelgiant į Europos Tarybos kovos su korupcija valstybių grupės (GRECO), ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro ir EBPO rekomendacijas, užtikrinant tolesnį derinimą su ES *acquis* pranešėjų apsaugos srityse ir stiprinant turto deklaravimo sistemą. ES taip pat prašo Moldovos nuolat įgyvendinti kovos su korupcija politikos sistemą, apimančią kovos su korupcija aspekto integravimą, specialius vertinimus ir konkrečioms aplinkybėms skirtas apčiuopiamas priemones, kuriomis siekiama kovoti su korupcija pažeidžiamiausiuose sektoriuose, pavyzdžiui, viešųjų pirkimų, valstybės valdomų įmonių, muitų ir mokesčių, teisingumo ir teisėsaugos, infrastruktūros srityse.

ES pažymi, kad **pagrindinių teisių** srityje Moldovos teisinė ir institucinė sistema yra iš dalies suderinta su ES *acquis* ir Europos standartais, ir pabrėžia, kad reikia stiprinti įgyvendinimą siekiant užtikrinti praktinį naudojimąsi pagrindinėmis teisėmis visiems, be kita ko, labiau įgyvendinant Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimus ir stiprinant nepriklausomų pagrindinių teisių institucijų pajėgumus, kad, be kita ko, būtų užtikrintas žmogaus teisių veiksmų plano įgyvendinimas.

ES pažymi, kad kankinimo ir nežmoniško ar žeminančio elgesio prevencijos ir **kalėjimų sistemos** srityje teisinė ir institucinė sistema iš esmės yra sukurta, tačiau tam tikri aspektai neatitinka Europos standartų šioje srityje. ES atkreipia dėmesį į Moldovos įsipareigojimą toliau gerinti kalnimo sąlygas. ES pabrėžia, kad reikia dėti pastangas siekiant įgyvendinti Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimus šioje srityje ir atsižvelgti į Europos komiteto prieš kankinimą rekomendacijas, sprendžiant perpildymo, netinkamų medicinos paslaugų, nesaugių gyvenimo sąlygų, smurto tarp kalinių ir kalinių neformalios hierarchijos sistemų klausimus.

ES pažymi, kad **asmens duomenų apsaugos** srityje Moldovos teisinė sistema yra iš esmės suderinta su Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu. Toliau reikia dėti pastangas, kad teisinė sistema būtų visiškai suderinta su Teisėsaugos direktyva ir būtų didinami Nacionalinio duomenų apsaugos centro pajėgumai.

ES pažymi, kad **saviraiškos laisvės** srityje yra užtikrinta Moldovos teisinė ir institucinė sistema, tačiau žiniasklaidos teisinę ir institucinę sistemą reikia toliau derinti su ES *acquis* ir Europos standartais. ES atkreipia dėmesį į Moldovos planus suderinti savo teisės aktus su ES direktyva ir rekomendacija dėl kovos su strateginių ieškinių dėl visuomenės dalyvavimo naudojimu (SLAPP) ir toliau dėti pastangas siekiant suderinti savo teisės aktus su 2018 m. Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva ir su Europos žiniasklaidos laisvės aktu ir Skaitmeninių paslaugų aktu. ES pabrėžia, kad pagal Strateginių investicijų įstatymo pakeitimus nustatytas žiniasklaidos licencijų galiojimo sustabdymo mechanizmas turėtų būti patobulintas ir suderintas su ES ir tarptautiniais standartais. ES taip pat pabrėžia, kad Moldova turėtų toliau dėti pastangas stiprinti Audiovizualinės žiniasklaidos tarybos pajėgumus ir visuomeninio transliuotojo ekonominę bei finansinę tvarumą ir nepriklausomumą, taip pat didinti žiniasklaidos nuosavybės skaidrumą ir Strateginės komunikacijos ir kovos su dezinformacija centro veiklos veiksmingumą. ES pabrėžia, kad Moldova turėtų užtikrinti žurnalistų apsaugą nuo visų formų bauginimo ir užtikrinti veiksmingą bei efektyvią teisėsaugos ir teisminę veiklą, susijusią su smurto prieš žurnalistus, jų bauginimo ir priekabiavimo prie jų atvejais. ES prašo Moldovos toliau stiprinti teises į asociacijų ir susirinkimų laisvę laikantis ES ir Europos standartų.

Lyčių lygybės ir nediskriminavimo srityje Moldova yra užtikrinusi dalinį suderinimą su ES *acquis* ir ES atkreipia dėmesį į Moldovos planus užtikrinti suderinimą su ES direktyvomis dėl lygybės įstaigoms taikomų būtiniausių standartų. ES pabrėžia, kad svarbu užtikrinti visišką suderinimą su ES *acquis* lyčių lygybės ir kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje srityse. ES taip pat rekomenduoja gerinti tarpinstitucinį koordinavimą lyčių lygybės srityje, be kita ko, kiek tai susiję su lyčių aspekto integravimu. ES atkreipia dėmesį į Moldovos planus plėsti ir tobulinti specializuotas paramos smurto aukoms paslaugas, kartu pabrėždama, kad svarbu užtikrinti nuoseklų jų prieinamumą ir tvarumą. ES pabrėžia, kad reikia suderinti nacionalinę teisę su ES teisės aktais lygybės ir nediskriminavimo srityje. ES taip pat pabrėžia, kad reikia gerinti kovos su diskriminacija teisės aktų įgyvendinimą ir Lygybės tarybos vykdymo užtikrinimo gebėjimus. Moldova raginama užtikrinti, kad būtų renkami duomenys apie diskriminaciją, suskirstyti pagal šališkumą ir nusikalstamos veikos rūšį, be kita ko, apimant seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę. ES atkreipia dėmesį į Moldovos planus įgyvendinti standartizuotą duomenų apie smurto prieš moteris prevenciją ir kovą su juo rinkimo ir analizės sistemą, laikantis ES metodikos. ES prašo Moldovos pašalinti spragas derinant teisės aktus su Pamatiniu sprendimu dėl kovos su tam tikromis rasizmo ir ksenofobijos formomis bei apraiškomis baudžiamosios teisės priemonėmis.

Asmenų su negalia teisių klausimu ES atkreipia dėmesį į Moldovos planus suderinti savo teisės aktus su ES *acquis*, be kita ko, prieinamumo srityje. ES pabrėžia, kad reikia dėti pastangas siekiant įgyvendinti Europos ir tarptautinius standartus šioje srityje, įskaitant JT asmenų su negalia teisių konvenciją, visų pirma siekiant kovoti su diskriminacija, puoselėti asmenų su negalia teises, viešųjų ir bendruomeninių paslaugų prieinamumą, paspartinti deinstitucionalizavimą, skatinti galimybes gauti išsilavinimą bei įsidarbinti ir pereiti prie žmogaus teisėmis grindžiamo negalios vertinimo sistemos.

ES prašo Moldovos puoseleli ir stiprinti **vaiko teisių** apsaugą toliau derinant teisės aktus su ES *acquis* ir atitinkamais Europos standartais dėl vaiko interesus atitinkančio teisingumo ir užtikrinant integruotą vaiko apsaugos sistemą. ES pažymi, jog svarbu, kad Moldova padarytų ryžtingą pažangą deinstitutionalizuojant be tėvų priežiūros augančių vaikų ir vaikų su negalia priežiūros sistemą, gerindama bendruomene ir šeima grindžiamas paslaugas pažeidžiamoje padėtyje esantiems vaikams, ir užtikrinti kokybiškų, patikimų, suskirstytų ir atnaujintų duomenų apie vaikus, kurie susiduria su teisėsauga, ir apie vaikus globos įstaigose prieinamumą. ES atkreipia dėmesį į Moldovos planus padidinti vaikų apsaugos vietos specialistų skaičių visoje šalyje ir rengti specializuotus mokymus darbuotojams, bendraujantiems su vaikais.

ES pažymi, kad toliau reikia dėti pastangas siekiant suderinti teisės aktus su ES *acquis* dėl įtariamųjų ir kaltinamųjų baudžiamuosiuose procesuose procesinių teisių ir nusikaltimų aukų teisių, įskaitant vaikų teises. Visų pirma Moldova turėtų stiprinti apsaugos nuo antrinės ir pakartotinės viktimizacijos koncepciją, kuri apimtų ne tik tam tikrų rūšių nusikaltimų aukas. ES atkreipia dėmesį į Moldovos planus nustatyti būtiniausius nusikaltimų aukų teisių, paramos joms, jų apsaugos ir kompensacijų nusikaltimų aukoms standartus.

ES pažymi, kad Moldovos teisės aktų sistema apsaugo **mažumoms priklausančių asmenų teises**, ir pabrėžia, kad reikia toliau skirti dėmesio mažumoms priklausančių asmenų teisėms. ES atkreipia dėmesį į Moldovos planus toliau dėti pastangas siekiant gerinti mokymo rumunų kalba ir rumunų kalbos mokymo prieinamumą ir kokybę viešajame švietime ir propaguoti tautinių mažumų kalbas.

ES pabrėžia, kad Moldova turi užtikrinti visišką savo teisės aktų sistemos suderinimą su ES *acquis*, kad užtikrintų visapusišką naudojimąsi **ES pilietybės teisėmis** Moldovai įstojus į ES.

4. 24 skyrius. Teisingumas, laisvė ir saugumas

ES pabrėžia, kad Moldovos teisinė sistema, susijusi su **kova su sunkių formų ir organizuotu nusikalstamumu ir teisėsaugos bendradarbiavimu**, yra iš dalies suderinta su ES *acquis*, ir atkreipia dėmesį į veiksmus, kurių Moldova ėmėsi siekdama toliau derinti teisės aktus su ES *acquis* šioje srityje. ES pažymi, kad Moldovos strateginė programa dera su ES strateginiais prioritetais ir kad Moldova reguliariai atlieka grėsmių analizes ir rizikos vertinimus, kad prisidėtų prie įrodymais grindžiamos politikos formavimo. ES prašo Moldovos stiprinti koordinavimo ir stebėsenos veiksmus įgyvendinant šias strategines programas. ES ragina stiprinti Moldovos teisėsaugos bei teisminių institucijų ir ES valstybių narių, CEPOL, Europolo ir Eurojusto bendradarbiavimą, taip pat tęsti savo vis intensyvesnį dalyvavimą EMPACT veikloje. Be to, ES pabrėžia, kad reikia dėti daugiau pastangų siekiant tvirčiau pademonstruoti svarų įdirbį, susijusį su tyrimais, baudžiamuoju persekiojimu ir galutiniais apkaltinamaisiais nuosprendžiais visose sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo, įskaitant pinigų plovimą, srityse, taip pat svarų įdirbį areštuoju ir konfiskuojant turtą šiame kontekste. ES pažymi, kad teisėsaugos institucijų atsakas į organizuotą nusikalstamumą, visų pirma didelės rizikos nusikaltėlių tinklų tyrimas, turi būti iniciatyvesnis ir sistemingesnis. ES pabrėžia, kad Moldova turėtų stiprinti savo operatyvinius ir analitinius pajėgumus, be kita ko, susijusius su teismo ekspertize ir žvalgybos informacija grindžiamu viešosios tvarkos palaikymu, visų pirma plėtodama veiksmingą žvalgybos duomenų rinkimą, analizę ir sklaidą aukščiausiais standartais. ES taip pat pabrėžia, kad Moldova turėtų pademonstruoti, kad ji patikimai ir sistemingai inicijuoja finansinius tyrimus kovojant su organizuotu nusikalstamumu bei pinigų plovimu ir dėl to padidėjo turto arešto ir konfiskavimo mastas, ir atkreipia dėmesį į Moldovos įsipareigojimą šioje srityje. ES ragina Moldovą ne tik dažniau pasitelkti finansinius tyrimus, bet ir plėtoti savo gebėjimus spręsti sudėtingas finansines bylas. Moldova taip pat turėtų stiprinti savo turto susigrąžinimo sistemą, įskaitant atitinkamas nacionalines institucijas, pavyzdžiui, nacionalinę turto susigrąžinimo ir turto valdymo tarnybą. ES pažymi, kad Moldova turėtų suteikti pakankamai išteklių kovos su organizuotu nusikalstamumu institucijoms ir pagerinti tarpinstitucinį koordinavimą nustatant nusikaltimus ir su jais kovojant.

ES pažymi, kad baudžiamasis persekiojimas už savarankišką pinigų plovimą ir savų pinigų plovimą yra numatytas Moldovos teisės aktuose, tačiau praktinis įgyvendinimas tebekelia iššūkių. Reikėtų gerokai padidinti su apkaltinamaisiais nuosprendžiais susijusį įdirbį. Moldova turėtų užtikrinti, kad atitinkami teisės aktai dėl pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo tyrimo bei kriminalizavimo būtų suderinti su ES *acquis* ir tarptautiniais standartais, tokiais kaip Finansinių veiksmų darbo grupės ir MONEYVAL standartai.

ES prašo Moldovos priimti visus reikiamus teisės aktus ir įgyvendinimo priemones, kad jos teisinė sistema būtų visiškai suderinta su ES *acquis* kibernetinių nusikaltimų srityje, ir prisijungti prie Budapešto konvencijos antrojo papildomo protokolo siekiant veiksmingai kovoti su kibernetiniais nusikaltimais. Moldova taip pat turėtų parodyti svarų įdirbį kibernetinių nusikaltimų prevencijos bei kovos su jais srityje, visų pirma stiprindama savo priemones bei įrangą kibernetiniams nusikaltimams tirti, be kita ko, kriminalistikos srityje. Moldova taip pat turėtų instituciniu lygmeniu įtvirtinti Kibernetinio saugumo agentūros ir Kovos su kibernetiniais nusikaltimais centro bendradarbiavimą.

ES atkreipia dėmesį į Moldovos planą stiprinti savo pajėgumus atliekant tyrimus dėl **seksualinės prievartos prieš vaikus, be kita ko, internete**, ir vykdant baudžiamąjį persekiojimą už šias veikas, ir šioje srityje visiškai suderinti savo reguliavimo sistemą su ES *acquis*, taip pat stiprinti vaiko apsaugos priemones. ES prašo Moldovos ypatingą dėmesį skirti vaikų apsaugai nuo seksualinės prievartos internete ir realiame gyvenime ir tokios prievartos prevencijai (įskaitant pakartotinės viktimizacijos prevenciją), taip pat šios problemos sprendimui.

ES pažymi, kad Moldova labai aktyviai dalyvauja platformoje EMPACT šaunamųjų ginklų klausimais, o tai davė teigiamų rezultatų kovojant su **neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais**. ES taip pat pažymi, kad, paskirdama nacionalinę šaulių ir lengvųjų ginklų komisiją ir įsteigusi šaunamųjų ginklų nacionalinius ryšių centrus, Moldova yra įvykdžiusi teigiamas institucines reformas, ir prašo Moldovos siekti užtikrinti jų veikimą. Be to, ES atkreipia dėmesį į Moldovos planą priimti specialią strateginę programą, stiprinti teisėsaugos institucijų pajėgumus reaguoti į šaunamųjų ginklų keliamas grėsmes, didinti su šaunamaisiais ginklais susijusiems tyrimams skirtus teisminės analizės pajėgumus ir didinti atsargų saugumą bei saugą.

ES pabrėžia, kad Moldova yra **prekybos žmonėmis** kilmės, tranzito ir paskirties šalis ir kad ji turi stiprinti savo kovos su prekyba žmonėmis priemones, daug dėmesio skirdama ankstyvam potencialių aukų nustatymui bei aukų apsaugai, be kita ko, stiprindama pagalbos, prieglaudos suteikimo ir socialinės apsaugos priemones. ES atkreipia dėmesį į Moldovos išsipareigojimą šiuo atžvilgiu stiprinti institucinius gebėjimus šioje srityje. ES pabrėžia, kad Moldovai vis dar reikia pademonstruoti svarų įdirbį šioje srityje, susijusį su proaktyviais tyrimais, baudžiamuoju persekiojimu ir galutiniais apkaltinamaisiais nuosprendžiais.

ES pažymi, kad kovos su narkotikais srityje Moldovos teisinė sistema iš dalies yra suderinta su ES *acquis*, ir prašo Moldovos užtikrinti, kad ji būtų suderinta visiškai. ES pabrėžia, kad Moldovos teisėsaugos institucijos **narkotikų srityje** yra pasiekusios tinkamą **bendradarbiavimo** su savo kolegomis ES valstybėse narėse, Europolu ir ES narkotikų agentūra (EUDA) lygį. ES pažymi, kad Moldova turėtų toliau plėtoti duomenų rinkimą, glaudžiai bendradarbiaudama su EUDA dėl visų su narkotikais susijusių rodiklių, ir intensyviai operatyvinį bendradarbiavimą kovoje su prekyba narkotikais, be kita ko, platformoje EMPACT ir bendradarbiaudama su Europolu. ES ragina Moldovą priimti visapusišką strateginę programą narkotikų srityje, kuria būtų sprendžiami prevencijos, pasiūlos bei paklausos mažinimo ir su narkotikais susijusios žalos klausimai. Be to, ES atkreipia dėmesį į Moldovos planą užtikrinti savo institucinės struktūros veikimą, visų pirma sustiprinant nacionalinį narkotikų stebėjimo centrą ir sukuriant veikiančią nacionalinę ankstyvojo perspėjimo sistemą, skirtą informacijai apie naujas psichoaktyvias medžiagas keistis. ES pabrėžia, kad, greta teisės aktų ir strateginės sistemos suderinimo su ES *acquis*, bus labai svarbu, kad Moldova pademonstruotų svarų narkotikų konfiskavimo, baudžiamojo persekiojimo ir apkaltinamųjų nuosprendžių su narkotikais susijusiose bylose įdirbį, taip pat įdirbį sistemingai konfiskuojant nusikalstamu būdu įgytą turtą ir greitai sunaikinant konfiskuotus narkotikus. ES taip pat ragina Moldovą didinti savo pajėgumus kriminalistikos srityje ir toliau plėtoti savo pajėgumus su narkotikų paklausa susijusioje srityje.

ES pažymi, kad Moldova turi strateginę, teisinę ir institucinę **kovos su terorizmu** sistemą, kuriai reikalingi pakeitimai, siekiant ją visiškai suderinti su ES *acquis*. ES pažymi, kad regioninis bendradarbiavimas ir keitimasis neskelbtina informacija su Europolu ir valstybėmis narėmis turi būti sustiprintas. ES prašo Moldovos patvirtinti kovai su terorizmu skirtą strateginę programą, taip pat radikalizacijos ir smurtinio ekstremizmo prevencijos ir kovos su jais strategiją. ES taip pat atkreipia dėmesį į Moldovos planą kovoti su teroristiniu turiniu internete suderinant savo teisinę sistemą su ES *acquis*, taip pat į Moldovos įsipareigojimą reglamentuoti prekybą sprogstančių medžiagų pirmtakais ir jų naudojimą. ES pabrėžia, kad reikia toliau dirbti siekiant kovoti su terorizmo finansavimu ir pinigų plovimu, be kita ko, stiprinant teisėsaugos institucijų gebėjimus vykdyti finansų tyrimus ir kovoti su pinigų plovimu. ES pažymi, kad Moldova įsipareigoja **saugoti ypatingos svarbos infrastruktūrą ir didinti savo ypatingos svarbos subjektų atsparumą**, pavyzdžiui, priimdama atsparumo strategiją, nustatydamą savo ypatingos svarbos subjektus ir kurdama institucinę struktūrą. Moldova taip pat turėtų atlikti rizikos vertinimus sektoriuose, kuriems taikoma ši *acquis*.

ES pažymi, kad Moldova savo teisės aktuose yra įtvirtinusi esminius **teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose, civilinėse ir komercinėse bylose** principus ir yra prisijungusi prie daugelio atitinkamų tarptautinių konvencijų, tačiau jai reikia toliau derinti teisės aktus su ES *acquis*, visų pirma dėl dokumentų įteikimo ir įrodymų rinkimo, tarpininkavimo, šeimos reikalų ir paveldėjimo, nemokumo ir teisinės pagalbos. ES atkreipia dėmesį į Moldovos planą ratifikuoti kelias likusias atitinkamas tarptautines konvencijas teisminio bendradarbiavimo srityje. ES taip pat prašo Moldovos stiprinti administracinius gebėjimus siekiant atitikti ES teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose, civilinėse ir komercinėse bylose reikalavimus ir užtikrinti veiksmingą bendradarbiavimą su Eurojustu bei Europos prokuratūra. Moldova raginama pilnu etatu paskirti ryšių prokurorą į Eurojustą ir į Europos prokuratūros būstinę.

ES pažymi, kad **migracijos srityje** Moldova vis dažniau tampa tranzito ir kelionės tikslo šalimi. ES pabrėžia, jog reikia užtikrinti, kad būtų įdiegti tinkami dalyvaujančių valdžios institucijų veiklos koordinavimo mechanizmai. ES pažymi Moldovos planą atnaujinti nenumatytų atvejų planą, skirtą dideliems migracijos srautams valdyti, ir ragina Moldovą skirti atitinkamus išteklius. Be to, ES atkreipia dėmesį į Moldovos planą priimti būtinus pakeitimus teisėtos migracijos srityje, kad teisės aktai būtų suderinti su galiojančia ES *acquis*, pvz., dėl vieno leidimo dirbti ir gyventi trečiųjų šalių piliečiams (įskaitant sezoninius darbuotojus), su tam tikromis nuostatomis dėl šeimos susijungimo ir ilgalaikių gyventojų, su taisyklėmis dėl aukštos kvalifikacijos darbuotojų atvykimo ir apsigyvenimo sąlygų naudojant ES mėlynąją kortelę ir studentų bei tyrėjų apsigyvenimo sąlygų, taip pat su taisyklėmis dėl bendrovės viduje perkeliamų asmenų. ES taip pat pažymi Moldovos planą suderinti teisės aktus su atitinkama ES *acquis* neteisėtos migracijos srityje. ES pabrėžia, kad Moldova tinkamai bendradarbiauja su FRONTEX, ir prašo Moldovos šį bendradarbiavimą stiprinti. ES taip pat atkreipia dėmesį į vykstančias derybas siekiant sudaryti naują darbo susitarimą su FRONTEX, apimančią jos naujus įgaliojimus. ES taip pat atkreipia dėmesį į dideles Moldovos pastangas kurti operatyvines partnerystes su valstybėmis narėmis kovos su neteisėta migracija srityje. ES pabrėžia, kad migracijos srityje reikia didinti finansinius, žmogiškuosius ir techninius išteklius visais aspektais, visų pirma siekiant geriau užkirsti kelią neteisėtai migracijai ir su ja kovoti. ES ragina Moldovą stiprinti savo pajėgumus taikyti grąžinimo procedūras pagal ES *acquis*.

ES pažymi, kad **prieglobsčio** srityje pagal nenumatytų atvejų planą buvo aktyvuotos priemonės, kuriomis siekiama kovoti su masiniu prieglobsčio prašytojų, atvykstančių į Moldovą dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą, antplūdžiu. Tačiau ES pažymi, kad padaugėjus prieglobsčio prašytojų reikia stiprinti žmogiškuosius, finansinius, techninius ir logistinius pajėgumus, be kita ko, užtikrinant tinkamas priėmimo sąlygas. ES taip pat ragina Moldovą ypatingą dėmesį skirti specialiųjų poreikių turintiems asmenims, visų pirma peržiūrint savo nacionalinę specialiųjų poreikių turinčių prieglobsčio prašytojų nukreipimo sistemą ir suteikiant jiems tinkamą pagalbą ir apgyvendinimą. ES atkreipia dėmesį į Moldovos planą iš esmės pertvarkyti savo prieglobsčio sistemą ir pagerinti prieglobsčio prašytojų galimybes naudotis paslaugomis ir integracijos programomis.

ES pažymi, kad Moldovos **vizų politika** dar nėra visiškai suderinta su ES vizų politika. ES primena, kad siekiant įstoti į ES būtina vizų politiką visiškai suderinti su ES vizų politika, ir prašo Moldovos imtis veiksmų siekiant laipsniško suderinimo. ES ragina Moldovą, kol bus užtikrintas visiškas vizų politikos suderinimas, atlikti griežtesnį trečiųjų šalių, kurioms taikomas bevizis režimas, piliečių, visų pirma iš saugumo arba neteisėtos migracijos riziką keliančių šalių, tikrinimą. ES pažymi, kad Moldovos informacinę sistemą reikės papildomai techniškai pritaikyti, kad ji atitiktų Vizų informacinę sistemą, ir atkreipia dėmesį į Moldovos planą sukurti su šia sistema sąveikią nacionalinę vizų informacinę sistemą – tai galima padaryti tam tikrame etape po įstojimo. ES taip pat ragina Moldovą parengti atitinkamas taisykles, procedūras ir pajėgumus pirštų atspaudams rinkti biometrinių kelionės ir teisę gyventi šalyje patvirtinančių dokumentų išdavimo ir keitimosi informacija su valstybėmis narėmis tikslais.

Kiek tai susiję su **Šengeno ir išorės sienomis**, ES atkreipia dėmesį į tinkamą ir nuolatinį operatyvinį bendradarbiavimą su FRONTEX sienų stebėjimo srityje: be kita ko, Moldova yra priėmusi bendrą operaciją ir bendradarbiauja mokymų klausimais. ES ragina Moldovą toliau plėtoti šį bendradarbiavimą ir pabrėžia, kad reikia spręsti didelės pasienio policijos pareigūnų kaitos problemą, taip pat gerinti infrastruktūrą ir įrangą. ES primena, kad esminėms Šengeno *acquis* dalims, įskaitant patikrinimų prie vidaus sienų nebuvimą, taikoma sąlyga, kad Moldova įvykdytų papildomus objektyvius reikalavimus, patikrinant tai pagal Šengeno vertinimo mechanizmą. ES atkreipia dėmesį į Moldovos įsipareigojimą priimti Šengeno veiksmų planą siekiant pasirengti prisijungti prie Šengeno erdvės.

Eurų padirbinėjimo klausimu ES pabrėžia, kad reikia įsteigti nacionalinį centrinį kovos su valiutos padirbinėjimu biurą ir toliau derinti teisės aktus su ES *acquis*. ES palankiai vertina tai, kad 2024 m. gruodžio mėn. Moldova galutinai prisijungė prie Ženevos konvencijos dėl kovos su pinigų padirbinėjimu.

5. Ekonominiai kriterijai

ES pažymi, kad Moldova yra įsipareigojusi tapti **veikiančia rinkos ekonomika**. ES pabrėžia Moldovos įsipareigojimą siekti makroekonominio stabilumo ir vykdyti ekonomines reformas, taip pat užtikrinti tvarius viešuosius finansus. ES pažymi, kad valstybės skolos lygis yra tvarus, nors per pastarojo meto krizes Moldovos biudžeto deficitas buvo didelis. ES ragina Moldovą užtikrinti fiskalinį tvarumą, kartu subalansuojant viešąsias investicijas, be kita ko, taikant naują bendros projektų bazės sistemą, išplečiant mokesčių bazę ir didinant išlaidų veiksmingumą pasitelkiant išlaidų peržiūras. ES pabrėžia, kad nepaisant pastaraisiais metais įdėtų didelių pastangų ir padarytos pažangos, pagrindiniai struktūriniai trūkumai išlieka ir toliau trukdo veiksmingam rinkos ekonomikos veikimui bei atgraso vietas bei užsienio investuotojus. Tai apima i) silpną verslo aplinką, kurią, be kita ko, labai paveikė Rusijos agresijos karas prieš kaimyninę Ukrainą, ii) žemą dalyvavimo darbo rinkoje lygį, iii) didelį neoficialios ekonomikos mastą, iv) valstybės valdomų įmonių dominavimą kai kuriuose sektoriuose, kol vis dar nebaigti svarbūs vykdomos valstybės valdomų įmonių reformos etapai ir v) ribotą finansų sektoriaus plėtrą su nuolatinėmis kliūtimis gauti finansavimą.

ES pažymi, kad Moldova plėtoja savo **gebėjimą atlaikyti konkurencijos spaudimą ir rinkos jėgas** Sąjungoje. ES pažymi, kad Moldovos ekonomika tebėra labai priklausoma nuo mažo našumo žemės ūkio sektoriaus, nepaisant laipsniško perėjimo prie paslaugų, todėl jos ekonomikai kyla didelė rizika, susijusi su klimato kaita. ES ragina Moldovą toliau įvairinti savo ekonomiką ir didinti atsparumą klimato kaitai. ES atkreipia dėmesį į augančią Moldovos integraciją į ES rinką tiek prekybos, tiek tiesioginių užsienio investicijų požiūriu ir rekomenduoja Moldovai toliau remti vietos įmonių integraciją į pasaulines vertės grandines, visų pirma užtikrinant didesnę pridėtinę vertę ir įvairesnį eksportą. ES pabrėžia, kad pastaraisiais metais Moldovos energetinis atsparumas gerokai padidėjo, daugiausia dėl didelių investicijų į energetikos infrastruktūrą ir integracijos į ES rinką. Nepaisant to, kad tebėra didelių spragų, ES pažymi, kad transporto infrastruktūra, ekonomikos skaitmeninimas ir švietimo kokybė pamažu gerėja. Be to, ES pabrėžia, kad toliau turi būti didinamos investicijos į visas fizinės infrastruktūros sritis, pasitelkiant Moldovos ekonomikos augimo plano išteklius ir investicijas papildant geresniu viešųjų investicijų valdymu ir valdymo reformomis. ES ragina Moldovą, užtikrinant geresnę prie darbo rinkos poreikių pritaikytą švietimo rezultatų kokybę ir lygį, dedant pastangas remti investicijas į mokslinius tyrimus ir su tiesioginių užsienio investicijų (TUI) pagalba remiant technologijų perdavimą, didinti našumą ir technologinę pažangą, kuriems šiuo metu trukdo praktinės patirties verslumo ir technologijų srityje trūkumas, žemas TUI lygis, įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis, tai, kad ir toliau skiriama mažai lėšų moksliniams tyrimams ir plėtrai bei inovacijoms.

ES ragina Moldovą sistemingai ir nuodugniai įgyvendinti tiek ES politikos rekomendacijas, išdėstytas Komisijos pateiktose plėtros dokumentų rinkinių ataskaitose, tiek bendrai sutartas politikos gaires ES ir šalių kandidačių ekonominio ir finansinio dialogo bendrų išvadų kontekste, taip pat įsipareigojimus pagal Ekonomikos augimo planą – tai padės Moldovai įvykdyti ekonominius kriterijus.

6. 5 skyrius. Viešieji pirkimai

ES pažymi, kad viešųjų pirkimų srityje Moldova yra iš dalies suderinusi savo teisės aktus su ES *acquis*. Nors **įprastinio ir komunalinių paslaugų sektorių** teisės aktų suderinimo lygis yra geras, ES ragina Moldovą peržiūrėti savo teisės aktus, reglamentuojančius šiuos sektorius, kiek tai susiję neįtraukimu į jų taikymo sritį, neįtraukimo motyvais, sutarties skyrimo kriterijais, ekonominės veiklos vykdytojų kvalifikacijos vertinimo ir atrankos kriterijais ir mažos vertės viešaisiais pirkimais, kad šie teisės aktai būtų visiškai suderinti su ES viešųjų pirkimų direktyvomis. ES taip pat pažymi, kad **koncesijų ir viešojo bei privačiojo sektorių partnerysčių (VPSP)** srityje Moldova yra iš dalies suderinusi savo teisės aktus su ES *acquis*, ir pabrėžia jos pastangas toliau derinti savo teisės aktus. Be to, ES ragina Moldovą toliau dėti pastangas parengti nuoseklius šios srities teisės aktus, visų pirma priimti tvirtesnę VPSP skirtą teisinę sistemą. ES atkreipia dėmesį į tai, kad Moldova planuoja priimti išsamius teisės aktus, apimančius **viešuosius pirkimus gynybos ir saugumo** srityje.

ES atkreipia dėmesį tai, kad, kalbant apie **įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo gebėjimus** viešųjų pirkimų srityje, Moldovos pasirengimas yra vidutinio lygio. ES pabrėžia viešųjų pirkimų operacijų skaidrumo ir sąžiningumo, taip pat veiksmingumo ir visapusiško įgyvendinimo svarbą. Visų pirma ES atkreipia dėmesį į tai, kad Moldova planuoja įdiegti naują elektroninių viešųjų pirkimų sistemą, kad būtų didinamas skaidrumas ir veiksmingumas, efektyviau renkami duomenys ir gerinama stebėseną. ES ragina Moldovą stiprinti perkančiųjų organizacijų pajėgumus tiek centriniu, tiek vietos lygmenimis, pasitelkiant Viešųjų pirkimų agentūrą, kad būtų toliau gerinamas viešųjų pirkimų sistemos veikimas – kartu vykdant jos teisės aktų sistemos reformos procesą – ir mažinama korupcijos rizika, atsižvelgiant į tai, kad šis sektorius yra labai pažeidžiamas.

ES pažymi, kad **teisių gynimo priemonių** srityje Moldova yra labai gerai suderinusi teisės aktus su ES *acquis*. ES ragina Moldovą peržiūrėti savo teisės aktus, kad būtų šalinami neatitikimai, susiję su skundų pateikimo terminais, ir juos suderinti su *acquis*, kiek tai susiję su komunalinių paslaugų sektoriaus peržiūros sistema. Be to, ES atkreipia dėmesį į tai, kad Moldova yra įdiegusi skaidrią elektroninę skundų nagrinėjimo sistemą – pasitelkiama Nacionalinės skundų nagrinėjimo agentūros platforma. ES pabrėžia, kad Moldova turi užtikrinti skaitmeninės peržiūros sistemos sąveikumą ir kartu modernizuoti elektroninę viešųjų pirkimų sistemą. ES atkreipia dėmesį į tai, kad Moldovos teisių gynimo sistema veikia stabiliai, o sprendimai dėl pateikiamų skundų yra kokybiški.

7. 18 skyrius. Statistika

ES pažymi, kad Moldovos **statistikos infrastruktūra** yra iš dalies suderinta su ES *acquis*. ES atkreipia dėmesį į Moldovos įsipareigojimą toliau skirti pakankamai finansinių ir žmogiškųjų išteklių statistikos sektoriui, kad būtų pasiektas visiškas suderinimas su ES *acquis*.

ES atkreipia dėmesį į tai, kad Moldova planuoja įgyvendinti 2023–2030 m. nacionalinės statistikos sistemos (NSS) plėtojimo strategiją ir 2023–2026 m. NSS plėtojimo programą.

ES atkreipia dėmesį į Moldovos įsipareigojimą įsteigti tarpinstitucinę darbo grupę ir sudaryti institucijų susitarimo memorandumus, kad būtų galima geriau apibrėžti atitinkamų institucijų atsakomybę rengiant tam tikrus naujus statistinius duomenis.

ES pažymi, kad Moldova įgyvendino pagrindines **ES klasifikacijas**, tačiau atitiktis *acquis* lygis šioje srityje nevienodas. ES atkreipia dėmesį į tai, kad Moldova yra įsipareigojusi užtikrinti tolesnį reikiamą darbą, susijusį su statistiniais registrais, kad būtų užtikrinta visiška atitiktis ES *acquis*.

ES pabrėžia, kad Moldova yra iš dalies suderinusi teisės aktus su ES *acquis* **statistikos** srityje ir atlieka svarbų darbą visose srityse. ES ragina Moldovą toliau daryti pažangą visose statistikos srityse, kad būtų pasiektas visiškas suderinimas.

8. 32 skyrius. Finansų kontrolė

ES pažymi, kad Moldova yra iš dalies suderinusi teisės aktus su ES *acquis* **viešųjų finansų vidaus kontrolės** srityje ir kad Moldovos teisės aktų sistema iš esmės suderinta su ES standartais. ES pabrėžia, kad reikėtų pagerinti veiksmingą vidaus kontrolės įgyvendinimą, visų pirma, kiek tai susiję su deleguota vadovybės atskaitomybe ir rizikos valdymu. ES taip pat pabrėžia, kad reikėtų gerokai sustiprinti vidaus audito funkcijos žmogiškųjų išteklių pajėgumus ir patobulinti vidaus audito planavimo procesus, kad jie atitiktų vidaus audito funkcijos reikalavimus.

ES ragina Moldovą padidinti vidaus ir išorės **audito funkcijų** poveikį, kad būtų visapusiškai laikomasi ES profesinių standartų ir principų.

ES ragina Moldovą tinkamai pakeisti teisės aktų sistemą, kad, laikantis tarptautinių standartų, būtų sprendžiamas **Audito Rūmų nepriklausomumo ir statuso** klausimas.

ES ragina Moldovą visiškai suderinti nacionalinės teisės aktus su ES direktyva dėl kovos su **ES finansiniams interesams** kenkiančiu sukčiavimu baudžiamosios teisės priemonėmis.

ES ragina Moldovą oficialiai užmegzti ir stiprinti nacionalinių kompetentingų institucijų bendradarbiavimą **euro apsaugos nuo padirbinėjimo** srityje.

* * *

Atsižvelgdama į dabartinę Moldovos pasirengimo padėtį, ES pažymi, jog laikantis nuomonės, kad Moldova turi toliau daryti pažangą derindama teisės aktus su 1 grupės ES *acquis* ir atitinkamais Europos standartais ir juos įgyvendindama, reikėtų įvykdyti šiuos *tarpinius kriterijus*:

- *I grupės atveju horizontaliuoju lygmeniu* Moldova užtikrina atidžią ir nuolatinę veiksmų gairių dėl teisinės valstybės, viešojo administravimo reformos ir demokratinių institucijų veikimo nepertraukiamo įgyvendinimo stebėseną, taikydama patikimą ir daugiadalykį priežiūros mechanizmą, ypatingą dėmesį skirdama žmogiškųjų ir finansinių išteklių pakankamumui, instituciniam pajėgumui, nustatytų terminų laikymuisi ir aktyviam ir prasmingam dialogui su pilietine visuomene.

23 skyrius. Teisminės institucijos ir pagrindinės teisės

Laikydamosi ES *acquis* ir Europos standartų Moldova toliau įgyvendina visapusišką teisingumo reformą, stiprindama teismų sistemos nešališkumą, nepriklausomumą, atskaitomybę, kokybę ir veiksmingumą. Visų pirma Moldova ši tarpinį kriterijų tenkins, kai ji:

- bus labiau sustiprinusi teisminių ir baudžiamojo persekiojimo institucijų savivaldos įstaigų, Aukščiausiosios magistratų tarybos ir Aukščiausiosios prokurorų tarybos bei jų specializuotų kolegijų gebėjimus, pagerinusi jų kokybę, padidinusi skaidrumą, veiksmingumą ir struktūrinį *nepriklausomumą*, be kita ko, skirdama pakankamai išteklių; bus padariusi apčiuopiamą pažangą atlikdama teisminių ir baudžiamojo persekiojimo institucijų analizę;

- bus sustiprinusi teisminių ir baudžiamojo persekiojimo institucijų struktūrinį nepriklausomumą ir nuolatinę atskaitomybę, visų pirma darydama didelę pažangą, kad užbaigtų patikimumo tikrinimo *procesą* ir užtikrintų nuolatinę atskaitomybę ir sąžiningumą teismų sistemoje visais lygmenimis po patikimumo tikrinimo, laikydamosi Europos standartų, be kita ko, tobulindama drausminį procesą, ir didindama prokuratūros veiklos savarankiškumą ir struktūrinį sąžiningumą;
- bus pagerinusi teisingumo sistemos kokybę, be kita ko, užtikrindama pakankamus finansinius ir žmogiškuosius išteklius teisminėms ir baudžiamojo persekiojimo institucijoms, gerokai sumažindama laisvų darbo vietų teisingumo sektoriuje, įgyvendindama Aukščiausiojo Teisingumo Teismo reformą ir stiprindama Nacionalinio teisingumo instituto veikimą;
- bus užtikrinusi didesnę teisminių institucijų veiksmingumą, be kita ko, gerindama bylų išnagrinėjimo rodiklius ir *nagrinėjimo* trukmę, kad nuolat mažėtų neišnagrinėtų bylų, bus patobulinta Konstitucinio Teismo procedūra, dažniau naudojami alternatyvaus ginčų sprendimo mechanizmai, padidinta teisinė pagalba, pagerės vykdymo užtikrinimo rodikliai ir bus gerinamas teisingumo sistemos skaitmenizavimas.

Moldova yra padariusi didelę tolesnę pažangą kovodama su korupcija ir vykdydama jos prevenciją. Visų pirma Moldova šį tarpinį kriterijų tenkins, kai ji:

- nuosekliai įgyvendins teisinę ir strateginę kovos su korupcija sistemą, atitinkančią Europos ir tarptautinius standartus, įskaitant atitinkamas GRECO, ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro *ir* EBPO rekomendacijas ir pasižyminčią veiksmingu koordinavimu, biudžeto sudarymu, stebėseną ir vertinimu;
- bus gerokai sustiprinusi specializuotą kovos su korupcija institucijų ir kitų atitinkamų institucijų, atsakingų už kovą su korupcija, nepriklausomumą, veiksmingumą, koordinavimą ir veiklos pajėgumus;

- bus padidinusi korupcijos prevencijos sistemos veiksmingumą, įskaitant laipsnišką suderinimą su ES *acquis*, pavyzdžiui, pagerinusi pranešėjų apsaugą ir sustiprinusi turto deklaracijų tikrinimą;
- bus padariusi apčiuopiamą pažangą siekdama parodyti, kad padarytas svarus įdirbis vykdant tyrimus, *baudžiamąjį persekiojimą* ir priimant apkaltinamuosius nuosprendžius korupcijos bylose, visų pirma priimant galutinius apkaltinamuosius nuosprendžius aukštu lygmeniu, ir padidinusi areštuoto, įšaldyto ir konfiskuoto turto apimtį ir bendrą vertę;
- bus geriau integravusi apčiuopiamas kovos su korupcija priemones pasitelkdama rizikos *vertinimus* ir sistemines sąžiningumo priemones korupcijos atžvilgiu labiausiai pažeidžiamuose sektoriuose.

Moldova toliau praktiškai stiprina pagrindinių teisių apsaugą. Visų pirma Moldova šį tarpinį kriterijų tenkins, kai ji:

- bus sustiprinusi pagrindinių teisių teisinės ir politikos sistemos įgyvendinimą ir praktinį *ju* užtikrinimą, visų pirma aktyviau įgyvendindama Europos žmogaus teisių teismo sprendimus ir stiprindama nepriklausomų pagrindinių teisių institucijų, įskaitant Lygybės tarybą ir visuomeninio advokato tarnybą, pajėgumus;
- tęs kalėjimų ir sulaikymo reformą, be kita ko, gerins sąlygas ir imsis veiksmų dėl netinkamo elgesio atvejų;
- bus užtikrinusi didesnę asociacijų ir saviraiškos laisvę, įskaitant žiniasklaidos laisvę ir pliuralizmą, stiprindama visuomeninės žiniasklaidos nepriklausomumą, institucinius pajėgumus ir jos veiklos stebėsenos sistemą, taip pat užtikrindama žiniasklaidos nuosavybės skaidrumą pagal tarptautinius ir ES standartus;

- bus užtikrinusi tolesnę pažangą derindama nacionalinės teisės aktus su ES *acquis* lygybės ir nediskriminavimo, neapykantos nusikaltimų ir neapykantą kurstančių kalbų, asmenų su negalia teisių, lyčių lygybės ir kovos su smurtu dėl lyties, įtariamųjų ir kaltinamųjų *procesinių* teisių baudžiamuosiuose procesuose ir aukų teisių srityse, geresnį duomenų rinkimą ir specializuotas paramos nusikaltimų aukoms paslaugas, taip pat bus užtikrinusi didesnius Nacionalinio duomenų apsaugos centro pajėgumus;
- bus padariusi pažangą kurdama integruotą vaiko apsaugos sistemą ir *derindama* teisės aktus su ES *acquis* vaiko teisių srityje, bus padariusi pažangą siekdama, kad tėvų globos netekę vaikai ir asmenys su negalia nebūtų apgyvendinami įstaigose;

24 skyrius. Teisingumas, laisvė ir saugumas

Moldova yra padariusi apčiuopiamą pažangą kovodama su sunkių formų ir organizuotu nusikalstamumu. Visų pirma Moldova šį tarpinį kriterijų tenkins, kai ji:

- bus geriau suderinusi teisės aktus su ES *acquis* kovos su organizuotu nusikalstamumu srityje, įskaitant pinigų plovimo tyrimą ir kriminalizavimą, taip pat turto atgavimą ir konfiskavimą;
- bus padariusi *apčiuopiamą* pažangą siekdama parodyti, kad padarytas svarus įdirbis vykdant tyrimus ir baudžiamąjį persekiojimą ir priimant galutinius nuosprendžius visose sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo srityse (įskaitant prekybą žmonėmis ir seksualinę prievartą prieš vaikus, kibernetinius nusikaltimus, neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais, narkotikų gamybą, prekybą narkotikais ir pinigų plovimą, taip pat kovą su terorizmu);

- įrodys, kad patikimai ir nuosekliai inicijuoja finansinius tyrimus, kai susiduriama su sunkių formų ir organizuotu nusikalstamumu, įskaitant *pinigų plovimą*;
- bus padariusi *apčiuopiamą pažangą* siekdama parodyti, kad padarytas svarus įdirbis turto arešto ir galutinio konfiskavimo srityje ir patobulins savo turto susigrąžinimo sistemą;
- bus padariusi *apčiuopiamą pažangą* ardydama prekybos žmonėmis ir *neteisėtos prekybos* šaunamaisiais ginklais tinklus, be kita ko, užtikrindama, kad veiktų šaulių ir lengvųjų ginklų nacionalinis ryšių centras;
- bus sustiprinusi institucinę struktūrą, visų pirma aiškiau apibrėždama teisėsaugos institucijų įgaliojimus ir funkcijas, didindama jų nepriklausomumą ir sąžiningumą, operatyvinius, analitinius ir IT pajėgumus ir stiprindama tarpžinybinį bendradarbiavimą;
- bus *sustiprinusi* administracinius gebėjimus siekiant atitikti ES teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose, civilinėse ir komercinėse bylose reikalavimus ir užtikrinti veiksmingą bendradarbiavimą su Eurojustu bei Europos prokuratūra.

Moldova intensyviai bendradarbiavimo pastangas narkotikų srityje. Visų pirma Moldova ši tarpinį kriterijų tenkins, kai ji:

- bus sukūrusi veikiančią ir pakankamai išteklių turinčią nacionalinę ankstyvojo perspėjimo sistemą, *sustiprinusi* Nacionalinį narkotikų stebėjimo centrą ir suderinusi savo teisės aktus su ES *acquis* narkotikų ir narkotikų pirmtakų (prekursorių) srityje;
- bus padariusi *apčiuopiamą pažangą* siekdama parodyti, kad padarė svarų įdirbį, susijusį su narkotikų areštu, *sunaikinimu* ir atitinkamo turto konfiskavimu.

Moldova yra pasiekusi rezultatų teisėtos ir neteisėtos migracijos bei prieglobsčio srityse, taip pat su Šengeno *acquis*, išorės sienomis ir vizų politika susijusiose srityse. Visų pirma Moldova ši tarpinį kriterijų tenkins, kai ji:

- bus geriau suderinusi savo teisės aktus su ES *acquis* migracijos, prieglobsčio, vizų politikos ir sienų valdymo srityse, įskaitant tolesnį derinimą su Europos ISV metodika;
- bus sustiprinusi savo institucinius gebėjimus, bendradarbiavimo ir koordinavimo mechanizmus, taikomus tarp *institucijų*, dalyvaujančių valdant migraciją, sienas ir prieglobstį, atnaujinusi padidėjusių mišrių migracijos srautų valdymo planą ir sustiprinusi kovą su neteisėta migracija ir neteisėtu migrantų gabenimu;
- bus *patobulinusi* prieglobsčio sistemą, be kita ko, užtikrindama, kad valstybė prieglobsčio prašytojams teiktų būtinas paslaugas.

* *

Atsižvelgdama į dabartinę Moldovos pasirengimo padėtį ir su sąlyga, kad Moldova tenkins tarpinius kriterijus ir horizontaliuoju lygmeniu, ir taikomus teisinės valstybės skyriams, ES pažymi, jog laikantis nuomonės, kad Moldova toliau turi daryti pažangą derindama teisės aktus su ES *acquis*, apimančia toliau nurodytus skyrius, ir ją įgyvendindama, ir nedarant poveikio jokioms papildomoms sąlygoms, nustatytoms tolesniuose kriterijuose, apibrėžtuose 1 grupei, šiuos skyrius preliminariai bus galima uždaryti tik tada, kai ES įsitikins, jog tenkinami šie kriterijai:

5 skyrius. Viešieji pirkimai

Moldova yra visiškai suderinusi nacionalinę teisinę sistemą su ES *acquis*, kiek tai susiję su visomis viešųjų pirkimų sritimis, be kita ko, koncesijomis, viešojo bei privačiojo sektorių partnerystėmis ir viešaisiais pirkimais gynybos srityje, taip pat tarptautiniais susitarimais, pagal kuriuos viešųjų pirkimų taisyklės netaikomos tam tikriems pirkimams, laikantis ES *acquis* nuostatų;

Moldova yra užtikrinusi tinkamus visų lygių administracinius bei institucinius gebėjimus ir likus pakankamai laiko iki įstojimo ėmėsi atitinkamų priemonių, kad užtikrintų tinkamą šios srities nacionalinės teisės aktų įgyvendinimą ir vykdymą, taip pat įgyvendinimo ir stebėsenos priemonių.

Tai visų pirma apima:

- viešųjų sutarčių vykdymo etapo kontrolės ir audito mechanizmų stiprinimą ir skaidrumo didinimą, remiantis sisteminiiais rizikos vertinimais, pirmenybę teikiant pažeidžiamų sektorių ir procedūrų kontrolei;
- veiksmingą teisių gynimo priemonių sistemos veikimą, be kita ko, tokiose srityse kaip koncesijos, viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės ir viešieji pirkimai gynybos srityje;
- priemones / veiksmus, susijusius su korupcijos bei interesų konfliktų viešųjų pirkimų srityje prevencija ir kova su jais tiek centriniu, tiek vietos lygmeniu.

Moldova parodė, kad padarytas svarus įdirbis – viešųjų pirkimų sistema veikia sąžiningai ir skaidriai, todėl viešieji ištekliai naudojami veiksmingai, efektyviai ir ekonomiškai naudingai, užtikrinama konkurencija ir diegiamos patikimos priemonės bei imamasi tvirtų veiksmų apsaugos nuo korupcijos srityje.

18 skyrius. Statistika

Moldova teikia pagrindinius makroekonominis duomenis (nacionalinių sąskaitų ir valdžios sektoriaus finansų statistikos bei perviršinio deficito procedūros duomenis), laikydamasi galiojančios Europos sąskaitų sistemos (ESS) metodikos, taip pat susijusios ESS perdavimo programos, pranešimo pagal BNP ir PDP reikalavimų ir kitų atitinkamų reikalavimų, kartu su reikalaujama išsamia naudotos metodikos aprašymu, o Eurostatas jau yra patikrinęs pateiktus duomenis ir aprašymus ir patvirtinęs tinkamą suderinimą su ES taisyklėmis dėl savalaikiškumo, išsamumo, darnos, skaidrumo ir tikslumo;

Moldova yra priėmusi veiksnių gaires, kuriomis siekiama: i) pašalinti likusias visų ESS lentelių spragas, ii) perduoti likusias lenteles iš ESS perdavimo programos, iii) pašalinti likusias informacijos, kuri turi būti pateikta kartu su PDP lentelėmis, spragas ir iv) išspręsti visus likusius metodikos klausimus. Eurostatas yra patvirtinęs veiksnių gairių aktualumą.

32 skyrius. Finansų kontrolė

Moldova užtikrina tinkamą nacionalinių viešosios finansų vidaus kontrolės teisės aktų, visų pirma susijusių su deleguota vadovybės atskaitomybe ir rizikos valdymu, įgyvendinimą. Yra stiprinami vidaus audito struktūros administraciniai gebėjimai. Vidaus audito planavimo procesai atitinka tarptautinius standartus, susijusius su audito struktūra.

Moldovos audito rūmai laikosi Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (INTOSAI) standartų. Visų pirma Moldovos teisinėje sistemoje tinkamai atsižvelgiama į Audito Rūmų nepriklausomumą ir statusą.

Moldova yra suderinusi savo teisės aktus su ES *acquis* kovos su sukčiavimu ir bet kokia kita neteisėta veikla, kenkiančia Sąjungos finansiniams interesams, srityje. Moldova yra įsteigusi veiksmingą ir efektyvią kovos su sukčiavimu koordinavimo tarnybą ir atitinkamą tinklą. Moldova įgyvendina veiksmingą nacionalinę kovos su sukčiavimu strategiją ES finansiniams interesams apsaugoti. Moldova yra parodžiusi, kad padarė svarų įdirbį bendradarbiaudama su Komisija, OLAF ir Europos prokuratūra dėl pažeidimų, apie kuriuos pranešama, ir tyrimų, susijusių su ES lėšomis.

Moldova yra suderinusi savo teisės aktus su ES *acquis* dėl euro monetų autentiškumo patvirtinimo ir yra sukūrusi atitinkamas struktūras ir sustiprinusi nacionalinių kompetentingų institucijų bendradarbiavimą.

* *

Visų derybų metu bus toliau stebima derinimo su ES *acquis* bei atitinkamais Europos standartais ir jų įgyvendinimo pažanga. ES pabrėžia, kad ji ypač daug dėmesio skirs visų pirmiau nurodytų konkrečių klausimų stebėsenai, kad būtų užtikrinti Moldovos administraciniai gebėjimai ir jos gebėjimai užbaigti teisės aktų derinimą visose srityse pagal šią grupę, taip pat tolesnė įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo pažanga. Ypač daug dėmesio reikia skirti šios grupės ir kitų derybų skyrių grupių sąsajoms. Moldovos teisės aktų atitiktis ES *acquis* ir atitinkamiems Europos standartams ir jos įgyvendinimo gebėjimų galutinį įvertinimą bus galima atlikti tik vėlesniame derybų etape. ES ragina Moldovą ne tik pateikti visą informaciją, kurios ES gali prireikti deryboms dėl šios grupės ir kuri turi būti pateikta Konferencijai, bet ir Asociacijos tarybai reguliariai raštu teikti išsamią informaciją apie ES *acquis* įgyvendinimo pažangą.

Atsižvelgdama į visas pirmiau pateiktas pastabas, Konferencija tinkamu metu vėl turės svarstyti šios grupės klausimus.

Be to, ES primena, kad nuo 2026 m. birželio 3 d. iki derybų pabaigos gali būti priimta naujų *acquis* teisės aktų.